

פרשת חוקת

מנהיגות, שכול ובדידות

פרשת חוקת מציבה בפנינו את אחד הרגעים הדרמטיים בתולדות המנהיגות המקראית: חטא מי מריבה. בני ישראל מגיעים לקדש, ואין מים. העם מתלונן, כפי שעשה בעבר. ה' מצווה את משה: לקחת את המטה, להקהיל את העם, ולדבר אל הסלע. אך משה אומר:

"שָׁמַעְנוּ בְּאֶזְנוֹתֵינוּ וְלֹא הָיָה לָנוּ מַיִם"

ומיד: "וַיֹּךְ אֶת הַסֵּלַע בְּמִטְּהוֹ פַּעַמַּיִם." (במדבר כ, י-יא)

התגובה הא-לוהית קשה: "יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי... לֹא תָבִיאוּ אֶת הַקֶּהֱלִל."

הרב זקס שואל: מדוע דווקא כאן מאבד משה את קור רוחו? הרי כבר עמד במצבים דומים – במרה ובמסה ומריבה. שם התמודד. כאן נשבר.

התשובה מצויה בפסוק שקדם לאירוע: "וַתִּמָּת שָׁם מֶרְיָם."

הרב זקס מציע קריאה פסיכולוגית עמוקה. מרים לא הייתה רק אחות. היא הייתה זו שהצילה את משה בינקותו, שדאגה שיגדל בבית עמו, שהובילה את הנשים בשירת הים. כאשר לקתה בצרעת,

משה התפלל בפשטות נדירה: "אֵל נָא רַפָּא נָא לִּהּ."

וכאן כותב הרב זקס משפט מכריע:

"לומר שמנהיגות היא בדידות – הרי זו כבר קלישאה. אך בו בזמן, שום מנהיג אינו יכול להחזיק מעמד לבדו. יתרו אמר זאת למשה שנים רבות קודם לכן. כשראה שהוא נושא לבדו בטורח ובמשא ובריב אמר לו, "נָבֵל תָּבֵל גַּם אֶתָּה גַּם הָעַם הַזֶּה אֲשֶׁר עִמָּךְ, כִּי כָבֵד מְמֶךָ הַדִּבֶּר; לֹא תוּכַל עֲשׂוֹהוּ לְבִדְךָ" (שמות יח, יח). מנהיג זקוק לתמיכה משלושה סוגים:

(1) בני ברית שיילחמו לצדו,

(2) אנשי צוות שהוא יכול להאציל להם סמכויות,

(3) חבר נפש אחד או יותר שהוא יכול להפקיד בידיו את היסוסיו ואת חששותיו, חבר שיאזין לו אך ורק מתוך מטרה להיות נוכחות תומכת וינסוך בו את האומץ, הביטחון והנחישות להמשיך קדימה.

מעובד מתוך האתר של הרב זקס וספרייו השונים
לקריאה בהרחבה סרקו את הברקוד

מנהיגות - מודל לחקוי

מנהיג זקוק לאיש סוד

הרב זקס מדגיש שמנהיגים אינם עשויים פלדה. רבים מהם רגישים ופגיעים יותר משנדמה. הם נדרשים לשדר ביטחון גם כאשר הם מתלבטים.

חפץ ולינסקי כותבים כי כמעט כל מנהיג משמעותי בטח באיש סוד שסייע לו לעבור את המשברים.

הרמב"ם מכנה זאת "אוהב ביטחון" – אדם שאפשר להפקיד בידיו את הטוב ואת המגונה בלי לחשוש.

הרב זקס מסביר כי מרים הייתה עבור משה דמות כזו: מקור יציבותו הרגשית. כאשר נלקחה ממנו – משהו ביכולתו להחזיק את הכאב נשבר.

המסר עמוק: גם מי שמשמש מקור כוח לאחרים – זקוק למקור כוח לעצמו.

בדידות המנהיג ומעגלי תמיכה

מנהיגות איננה עמידה בודדת בפסגה אלא מערכת יחסים. יתרו כבר אמר למשה: "לא תוכל עשהו לבדך".

כל מנהיג זקוק לבני ברית, לצוות, ולאדם אחד לפחות שאיתו יוכל להיות פגיע באמת.

אובדן מרים חשף את שבריריותו האנושית של משה. אפילו הגדולים זקוקים לחיזוק. הנהגה דורשת עוצמה – אך גם רשת תמיכה.

עקרונות
במנהיגות

אל תנסה להנהיג לבד.
מי שנושא אחרים –
חייב שיהיה לו מי שיישא אותו.

עקרונות
בחינוך

צוותי חינוך:

- **תמיכה הדדית:** האם יש לנו בבית הספר מרחב בטוח שבו אפשר לדבר על קושי אמיתי?
- **מנהיגות רגשית:** כיצד אנו מתמודדים עם אובדן, שחיקה או עומס רגשי?
- **חוסן מקצועי:** מי הם אנשי האמון שלנו בעת קבלת החלטות קשות?

תלמידים:

- **חברות אמת:** האם יש לך אדם אחד שאתה יכול לספר לו הכול?
- **תמיכה:** כיצד אתה יכול להיות מקור כוח לחבר שנמצא במשבר?
- **אחריות אישית:** מה אתה עושה כאשר אתה מרגיש לבד?